

Kunigas – bendrystės vyras

Arkivyskupas Luigi BONAZZI

Šventojo Sosto apaštališkasis nuncijus Baltijos šalyse

Popiežius Benediktas XVI Laiške pradedant Kunigų metus taip nurodė jų tikslą: *paskatinti visus kunigus viduje atsinaujinti, idant Evangelija šiandieniam pasaulyje būtų liudijama dar galingiau bei veiksmingiau.*

Man ir kiekvienam kunigui skiriami žodžiai: „Štai aš stoviu prie durų ir beldžiu: jei kas išgirs mano balsą ir atvers duris, aš pas jį užeisiu ir vakarieniausiu su juo, o jis su manimi“ (Apr 3, 20). Turbūt kiekvienas taip atsakytume: „Ateik, Viešpatie, jeik vidun. Mano namai yra Tavo namai. Ačiū, kad apsilankei.“ Taip užsimezga mūsų pokalbis su Jėzumi. Viena vertus, asmeniškai: tai man skirti Jėzaus žodžiai, kilę iš meilės man, jo kunigui. Kita vertus, Jėzus drauge kalba visiems kunigams: *juk regi mus „kartu“.* Kodėl Jėzus žvelgia į savo kunigus visus „kartu“, taip susietus tarpusavyje, kad sudarytų vieną kūną, *vieną presbyterium?*

Atsakysiu popiežiaus Jono Pauliaus II apaštališkojo paragavimo *Pastores dabo vobis* („Aš duosiu jums ganytojų“) 17 sk. žodžiais. Jėzus žvelgia į kunigus „kartu“, nes *kunigo tarnybai būdinga radikali 'bendruomeninė forma', ir ją galima vykdyti tik kaip 'bendrą darbą'. Sinodas ilgai nagrinėjo tą kunigystės vienybės prigimtį, nuodugniai analizuodamas kunigo ryšį su savo vyskupu, su kitais kunigais ir su tikinčiais pasauliečiais* (žr. Vatikano II Susirinkimo dekretą dėl kunigų tarnybos ir gyvenimo *Presbyterorum ordinis*, 7–9). Broliskai pasidalysiu mintimis apie šį trejopą ryšį, kuris, žinoma, suponuoja mūsų asmeninį santykį su Kristumi ir yra jame įsišaknijęs. Be abejonės, kuo tikresnė, veiksmingesnė ir gilesnė bus mūsų vienybė su vyskupijos ganytoju, tarpusavyje ir su tikinčiaisiais, tuo galingesnis ir veiksmingesnis bus mūsų Evangelijos liudijimas pasauliui.

Bendrystė su vyskupu

Kunigo tarnyba pirmiausia yra vienybė ir atsakingas bei būtinas bendradarbiavimas su vyskupo tarnyba, rūpinantis visuotine Bažnyčia bei konkrečiomis vietinėmis Bažnyčiomis, kurioms tarnaujama drauge su vyskupu sudarant vieną 'presbyterium' (PDV, 17).

Kunigų šeimos kaip „hierarchiškos bendrystės“ (plg. *Presbyterorum ordinis*, 7) centras yra vyskupo tarnystė. Šventimų galia tapęs apaštalo įpėdiniu, vyskupas yra dalinės Bažnyčios – taigi, ypatingu būdu, vyskupijos kunigų – regimasis vienybės pradmuo bei pagrindas (plg. KBK, 886). Vyskupas turi būti tėvas visiems savo vyskupijos kunigams, pirmas juos mylėdamas ir tarnaudamas jiems iš visos širdies, iki gyvybės padovanojimo (plg. *Jn 10, 11*). Jis vadovauja, bet kaip tas, kuris Viešpaties pavyzdžiu pasilenkia numazgoti kojų. Nepamirškime, kad Jėzus pirma kreipėsi į apaštalus, per Paskutinę

vakarienę sakydamas: „Aš jums daviau pavyzdį, kad ir jūs darytumėte, kaip aš jums dariau“ (*Jn 13, 15*). Suvokdamas šios tarnystės svarbą, šv. Paulius rašė Timotiejui: „Būk tikintis pavyzdys žodžiu, elgesiu, meile, tikėjimu, skaistumu. <...> Nepamiršk tavyje esančios malonės dovanos, kuri

tau buvo suteikta <...> su vyresniųjų rankų uždėjimu. <...> Žiūrėk savęs ir mokslo, išverk šiuose darbuose! Taip veikdamas, išganysi ir save, ir savo klausytojus“ (*1 Tim 4, 12.14.16*).

Kunigai, išmintingi „vyskupų luomo bendradarbiai“ (*PO*, 2), yra pašaukti savo vyskupo atžvilgiu gyventi gilaus sūniško atsidavimo santykių: žvelgti ne į jo žmogiškumą, paženklinant ribotumu ir trūkumais, bet į jam suteiktą malonės dovaną. *Kunigai, turėdami prieš akis vyskupams suteiktą kunigystės sakramento pilnatvę, tegerbia jų asmenyje vyriausiojo ganytojo Kristaus valdžią. Tad tesieja juos su jų vyskupu nuoširdi meilė ir klusnumas* (*PO*, 7). Šio

Dalės Šmerauskaitės nuotrauka

posakio dvasinę ir egzistencinę prasmę sumaniai paaiškina šv. Ignacas Antiochietis garsiajame laiške Efezo bendruomenei: „Jums privalu susiderinti su savo vyskupo mintimi, kaip, beje, ir darote. <...> Jums reikia gyventi nesudrumstoje vienybėje, idant visuomet būtumėte Dievo dalininkai. <...> Tad stenkimės nesipriešinti vyskupui, kad išliktume klusnūs Dievui. <...> Į vyskupą reikia žiūrėti kaip į patį Viešpatį.“

Vyskupą ir kunigus vienijančios broliškos meilės versmė ir viršūnė – šv. Mišios. Jose kunigas kasdien meldžiasi už Šventąjį Tėvą ir savo vyskupą bei atnaujiną su jais vienybę.

Pasitelksiu rato simbolį, padėsiantį išreikšti kai kuriuos svarbius vyskupo ir kunigų sakramentinio ryšio aspektus. Kad ratas būtų išbaigtas ir atliktų savo paskirtį, visų pirma reikia ašies (vyskupo) ir prie jos gerai pritvirtintų stipinų (kunigų). Tačiau nepakanka vien susieti stipinų su ašimi: būtina ratlankiu juos tvirtai sujungti tarpusavyje. Ratas, kurio stipinai bus atsipalaidavę nuo ašies, neatlaikys sunkaus krovinio; taip pat ir vienas nuo kito atsipalaidavę stipinai nelems ratui riedėti. Kunigai išties yra susivieniję su vyskupu, jeigu yra susivieniję tarpusavyje; ir jie tikrai yra susivieniję tarpusavyje, jeigu yra susivieniję su vyskupu.

Bendrystė – broliškumas – tarp kunigų

Vatikano II Susirinkimas trumpai, bet prasmingai apibendrina esminius kunigų bendruomenės bruožus: *Bendri šventimai ir pasiuntinybė visus kunigus sieja artimu tarpusavio broliškumu, kuris savaime ir noromis turėtų reikštis dvasine ir medžiagine, pastoracine ir asmenine tarpusavio pagalba susitinkant, dalijantis gyvenimu, darbu ir artimo meile (Lumen Gentium, 28).*

Šv. Ignacas Antiochietis rašo: „Būtų šaunu, kad visi jūsiškiai įsijungtų į chorą, darniai giedantį Dievo melodiją vienybėje, kad skambėtų vienas balsas Jėzaus Kristaus vardu, skirtas Tėvui.“ Šv. Ignacui kiekvienas kunigas yra tarsi muzikinė nata, kuri, harmoningai komponuodamasi su kitomis natomis (kitais kunigais), teikia gyvybės chorui, pajėgiam darniai giedoti. Įvairūs natų deriniai, priklausomai nuo muzikos rakto ir vyraujančių melodijų, gali sukurti begalę įvairiausių harmonijų, nors natų yra tik septynios.

Štai septynios natos, mano nuomone, turinčios atskleisti kaip simfoninės, t. y. sudarytos iš daugelio balsų, kunigiškos meilės „natų lapę“.

Maloningumas – jis skatina linkėti kiekvienam broliui kunigystėje visapusio (dvasinio ir žmogiško) gėrio pagal Dievo planą. Kitaip tariant, visa širdimi trokšti „kartu“ tapti šventiems – *tai pagrindinė visų tikinčiųjų, juo labiau mūsų, pareiga* (plg. Jono Pauliaus II *Laiškas kunigams 2001 m. Didžiojo ketvirtadienio proga*, 10). Kiekvienas turėtų skirti kitiems kunigams šv. Pauliaus žodžius: „Taip jus mylėdami, troškome pasidalyti su jumis ne tik Dievo Evangelija, bet ir savo gyvybe, nes tapote mums be galo brangūs“ (1 Tes 2, 8).

Didžiadvasiškumas – jis išplečia dvasios ribas taip, kad ji apimtų visus brolius kunigystėje, nei vieno neišskirdama. Kunigas negali kito kunigo laikyti sau svetimu, nesvarbiu. Tam reikia įveikti norą tapatinti brolių su tuo, ką jis pasako ar padaro, ypač jei tai būna klaidinga ar nemalonus: meilė moka žvelgti naujomis akimis; ji pasirengusi, kad ir kas atsitiktų, nuspėti, kad viskas keisis į gėrą; ji nepavargsta, vis leisdamą pradėti iš naujo; ji gailestinga, nes moka prašyti atleidimo ir jį suteikti. Meilė, kaip sako šv. Paulius, „visa pakelia, visa tiki, viskuo viliasi ir visa ištveria“ (1 Kor 13, 7).

Kantrybė – jos būna tiek, kiek ryžtamasi kentėti. Apaštalas Paulius pataria tikintiesiems: „Nešiokite vieni kitų naštas, ir taip įvykdysite Kristaus įstatymą“ (Gal 6, 2). Kita vertus, naujasis Jėzaus įsakymas reikalauja – visų pirma iš kunigų – vieni kitus mylėti, kaip jis mus mylėjo (plg. Jn 13, 34). Nepabėgsime nuo šio „kaip“, jei norime eiti Evangelijos keliu. Malonė, ypač pasisemta iš Eucharistijos, leidžia mums rodyti meilę, kuri neskaičiuodama vis labiau dovanoja save iki herojiško pasiaukojimo.

Pagarba – jei pastebime teigiamus visų, netgi „tolimų“ kultūrinį ir religinį atžvilgiu bruožus, juolab privalome mokytis meno vertinti „artimųjų“ gėrį. O kas yra dar „artimesnis“ už brolių kunigystėje? Tad jei reikalinga kokia nors konkurencija, tebūnie rungtyniaujama, kas parodys daugiau pagarbos savo konfratui: ne dėl to, kad jis jau būtų tobulas, bet todėl, kad tikima nuoširdžiu jo noru siekti šventumo (plg. Fil 3, 12–14). „Nuoširdžiai mylėkite vieni kitus broliška meile; lenktyniaukite tarpusavio pagarbą“, – rašė apaštalas Paulius (Rom 12, 10). Kita vertus, žinome, kad tik mokantis branginti brolius yra ir Dievo gerai „vertinamas“.

Dalijimasis – tai gebėjimas gyventi vienybėje su kitais kunigais. Dalyvavimas brolio išgyvenimuose priimant juos kaip savus atskleidžia suvokimą, kad esame šeima. Iš tiesų „esame vienas kūnas Kristuje, o pavieniui – vieni kitų nariai“ (Rom 12, 5), „todėl jei kenčia vienas narys, su juo kenčia ir visi nariai“ (1 Kor 12, 26). Toks yra ir primygtinis apaštalo Petro raginimas, skambantis kaip būtent mums skirtasis: „Galiausiai visi būkite vieningi, užjauciantys kitus, mylintys brolius, gailestingi, nuolankūs“ (1 Pt 3, 8). Tikrai nėra geresnio vaisto už užuojautą, nei didesnės linksmybės už pasidalytą džiaugsmą. Gyventi „petys į petį“ reiškia „būti vieniems dėl kitų“ ir pagrįstai tikėtis abipusės pagalbos bet kuriomis

Silijus Knežekytis nuotrauka

Didelės ir mažos kryžkelės

aplinkybėmis. Dievo karalystės „sąrašė“ kunigai įrašyti į sakramentinę kunigų šeimą. Ji pranoksta pastoracinę šeimą, sudarytą iš bendruomenės, kurioje atlieka savo tarnystę, taip pat ir prigimtinę šeimą, iš kurios yra kilę. Būtent šioje kunigų brolystėje esame pašaukti rasti mūsų bendrystės pirmuosius „namus“ ir esminę „mokyklą“ (plg. Jono Pauliaus II apaštališkasis laiškas *Novo Millennio Ineunte*, 43).

Gebėjimas bendradarbiauti – jis apima individualizmo nugalėjimą ir atkaklų nuolatinio dialogo siekimą stengiantis tapti „vienos dvasios ir vienos minties“ (1 Kor 1, 10); pasirengimą padėti ir kartu priimti pagalbą (tai net sunkiau!), nes senovės išmintis sako, kad „atskiruose dalykuose vienas žmogus yra geresnis arba blogesnis už kitą, bet nėra nei vieno, kuris būtų šaunus visose srityse“ (Teognidas); nuolankų ir nuolatinį ryžtą atskleisti vieni kitų dorybes, taisyti vieni kitų trūkumus (plg. Rom 15, 14), tiesoje pripažinti kiekvieno turimas ribas (plg. Ef 4, 25).

Kad būtų galima darniai atlikti „partitūrą“ didelėje kunigiškos ir sielovadinės meilės simfonijoje, reikia atsisakyti pavienių improvizacijų – žinome, jog orkestras daug pranašesnis, negu atskiri jo atlikėjai.

Draugystė – ji tarsi švelnus augalas; idant augtų ir neštų vaisių, jį reikia laistyti, saugoti bei kai kada apkirpyti. Broliški nuoširdūs santykiai niekada neturi būti laikomi šalutine ir apleistina mūsų tarnystės dalimi. Jais rūpinantis reikia ne tik rasti laiko drauge ugdytis dvasiškai ir melstis, bet ir nuolat rengti broliškus susirinkimus atsipalaidavimui ir poilsiui, kad būtų patenkintas žmogiškas poreikis susigrąžinti fizines, psichines ir dvasines jėgas. <...> Susirinkimas taip pat skatina iniciatyvas, siekiančias, kad būtų nuolat įmanomas ir prieinamas bendras kunigų gyvenimas, taip pat ir gyvenant viename name pagal išmintingai sukurtas ir palaikomas taisykles ar bent jau susirenkant prie bendro stalo lengvai pasiekiamoje ir tinkamoje vietoje (Jono Pauliaus II *Bendroji audiencija*, 1993 09 01).

Pasitikėjimas, išvalgumas, vieni kitų palaikymas, taip pat ir atgaivos akimirkų džiaugsmas bei gera nuotaika yra mieli ir spalvingi nuoširdžios bei konstruktyvios kunigiškos draugystės žiedai. Asmeniškai dėkoju Dievui, kad galėjau gyvai patirti šį šventą kunigų artimumą.

Antgamtinė ir žmogiška kunigų draugystė yra galingas priešnuodis prieš vienišumą ir ypatinga proga atsiskleisti dvasinėje, psichologinėje bei sielovadinėje plotmėje. Tad perpildytame mūsų pastoracinių darbų plane verta jai skirti užtektinai laiko. Tai, kas investuojama į bendrystę, nėra atimama iš apaštalavimo; priešingai – jis tampa stipresnis ir veiksmingesnis. Ramus ir linksmas kunigas įtikina labiau, nei tas, kuris pernelyg išvargęs ir nusiminęs. Broliškumo puoselėjimas apima nuoširdų dėmesį vyresniems kunigams ir kartu rūpestingą jaunų kunigų palydėjimą.

Bendrystė su pasauliečiais

Nors ir gavę šventimų sakramentu labai garbingas ir reikalingas pareigas Dievo tautoje ir Dievo tautai – būti

jus tėvais ir mokytojais, <...> kunigai yra broliai tarp brolių, nes visi yra nariai vieno ir to paties Kristaus kūno, kuri ugdyti pavesta visiems. Taigi kunigams dera būti priekyje tokiems, kurie ieško ne to, kas jų, o kas Jėzaus Kristaus, dirba išvien su tikinčiais pasauliečiais ir gyvena tarp jų, sekdami Mokytoju, kuris pas žmones „atėjo, ne kad jam tarnautų, bet pats tarnauti ir savo gyvybės atiduoti kaip išpirkos už daugelį“ (Mt 20, 28; PO, 9).

Todėl *Laiške pradedant Kunigų metus*, nurodymas šv. Jono Marijos Vianėjaus pavyzdį, Benediktas XVI pabrėžia, jog bendradarbiavimo laukas turi apimti vis daugiau tikinčių pasauliečių, su kuriais kunigai sudaro kunigiškąją

Jolantos Kilekutės nuotrauka

tautą ir tarp kurių gyvena, kad visus juos vestų į meilės vienybę (plg. Rom 12, 10). Šiame kontekste, – tęsia jis, – primintinas Vatikano II Susirinkimo gyvas paraginimas, kad kunigai pripažintų ir skatintų „pasauliečių vertę bei jiems skirtąją vaidmenį Bažnyčios misijoje... Noriai teišklauso pasauliečių, broliškai apsvarstydami jų pageidavimus bei pripažindami jų patirtį ir kompetenciją įvairiose žmogiškosios veiklos srityse, kad drauge su jais galėtų įžvelgti laiko ženklus“ (PO, 9). Parapijiečius, – pabrėžia Benediktas XVI, – šventasis klebonas pirmiausia mokė savo gyvenimo liudijimu.

Mielai prisimenu ir 2009 m. popiežiaus paraginimą Romos klebonams: Būtina <...> taip gerinti sielovados nuostatas, kad, gerbiant pašvęstųjų ir pasauliečių pašaukimą bei vaidmenį, palaipsniui būtų skatinama visų Dievo Tautos narių kaip vieneto bendra atsakomybė. Tai reikalauja pakeisti požiūrį ypač į pasauliečius, pereinant nuo jų laikymo dvasininkų „bendradarbiais“ į pripažinimą, kad jie yra iš tiesų „kartu atsakingi“ už Bažnyčią ir jos veiklą, tuo būdu telkiant brandų ir įsipareigojusį pasauliečių luomą.

Ši graži ir reikli gyvenimo programa primygtinai prašo priimti ir neišvengiamą kančią. Kryžius ir bendrystė – dvi simetriškos tos pačios evangelinės patirties dalys, proporcingai augančios arba mažėjančios. Jonas Paulius II 1993 m. rugpjūčio 4 d. bendrojoje audiencijoje sakė: „Jėzus meldžia, kad kunigų bendruomenė būtų Trejybės vienybės atspindys ir dalyvavimas joje: koks aukštas idealas! Visgi aplinkybės, kuriose kyla Jėzaus malda, leidžia suprasti, kad norint įgyvendinti šį idealą reikia aukos. Jėzus prašo apaštalių ir sekėjų vienybės, aukodamas savo gyvenimą Tėvui“.